

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Satı AKGÜL, Mehmet GÖRAL, Mehmet DEMİREL, Ümit Doğan ÜSTÜN

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Satı AKGÜL

Yüksek Lisans Öğrencisi, Dumlupınar Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Kütahya

Mehmet GÖRAL

Doç.Dr. Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya

Mehmet DEMİREL

Yrd.Doç.Dr. Dumlupınar Üniversitesi, Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya

Ümit Doğan ÜSTÜN

Arş. Grv Dumlupınar Üniversitesi Beden Eğitimi ve Spor Yüksekokulu, Kütahya

ÖZET: Bu araştırmada, Ankara ilindeki ilköğretim 2. kademedeki öğrencilerin okul içi ve okullar arası sportif çalışma ve yarışmalara katılımı sağlayan ve engelleyen faktörler tespit edilmeye çalışılmıştır. Veri toplama aracı olarak geliştirilen anket, araştırmacı tarafından konu alanı uzmanlarının görüşü alınarak hazırlanmıştır. Veri toplama aracının geçerlik ve güvenilirlik analizleri yapılmış; iç tutarlılık katsayısı .72 olarak hesaplanmıştır. Anket 18 sorudan oluşmaktadır. Anket, tesadüfi örnekleme yöntemiyle seçilen ilköğretim 2. kademedeki 600 öğrenciye (300 erkek, 300 bayan) uygulanmıştır. Toplanan verilerin, SPSS 15.00 istatistik paket programı ile güvenilirliği kontrol edilmiştir. SPSS paket programı kullanılarak, deneklerin farklı sorulara ait görüşleri önce yüzde ve frekans yöntemine göre değerlendirilmiş daha sonra bağımsız gruplarda T-testi yapılarak cinsiyet faktörüne göre görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ve gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların görüşleri ANOVA testi ile α 0.05 seviyesinde karşılaştırılmıştır. Sonuç olarak katılımcıların cinsiyet ve gelir düzeyi değişkenine göre ders dışı etkinliklere katılma durumlarına ilişkin görüşleri arasında anlamlı farklılıklar ortaya çıkmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sportif faaliyet, ders dışı etkinlik, egzersiz çalışmaları, ilköğretim.

AN INVESTIGATION OF PRIMARY SCHOOL STUDENTS PARTICIPATION AND NOT PARTICIPATION REASONS OF EXTRACURRICULAR SPORT ACTIVITIES

ABSTRACT: In this study it is tried to find out , the reasons and the difficulties in participating in intramural and interscholastic sporting actions and sporting competitions of primary school students in Ankara.The questionnaire, which is developed as a means of data collection by the researcher, is prepared by obtaining the opinions of experts. The validity and the reliability analysis of the questionnaire has been made and its' internal consistency factor has been figured out .72 Questionnaire consists of 18 questions. The questionnaire is carried out to 600 primary school students(300 male-300 female) which are selected with random sampling method.The reliability of the collected data is controlled with SPSS 15.00 statistic software package. By using SPSS package program the opinions of the participants for different questions firstly elevated according to the percentage and frequency method and than by making t-test to independent groups if the opinions of the participants show a significant difference according to sex factor and the opinions of the participants with the level of a 0,05 with ANOVA test.As a result, according to the gender and variety of income levels of the participants, between the opinions of the participants about participation in extracurricular sport activities significant differences emerged.

Key Words: Sport activities, extracurricular activities, exercise, primary school.

GİRİŞ

Sosyal, kültürel ve ekonomik kalkınmanın temel unsuru sağlıklı insan gücüdür. Bunun için sağlıklı bir toplum yetiştirilmelidir. Dünyadaki bütün gelişmiş ülkelerin beden eğitimi ve spor yaklaşımları, eğitimin bütünlüğü içerisinde sağlıklı bir toplum yetiştirmektedir. Eğitimin en temel ilkelerinden biri insanları, zihni ve bedeni yönleriyle bir bütün olarak yetiştirmektedir. Kuşkusuz bireylerin bedensel ve ruhsal yönden mutlu olması, toplumsal

kalkınmanın da önde gelen koşullarındandır (Taşmektepligil ve diğ.,2006). Sağlıklı bir toplum yetiştirebilmenin yolu ise okullaşmadır.

En hareketli dönemini yaşayan ve sonsuz enerji ile dolu olan okul gençliğinin, boş zamanlarını faydalı bir şekilde geçirecek, enerjilerini olumlu yönde kullanacak, stresini giderecek, kötü alışkanlıklardan korunup bilgi, beceri ve yeteneklerini arttıracak en önemli etkinliklerin başında okul içi ve okul dışında katılabilecekleri sportif faaliyetler gelmektedir.

Temel spor bilgilerinin verilmesi, üstün yetenekli sporcuların tespit edilip yönlendirilmesi, sporun ülke tabanına yaygınlaştırılıp geliştirilmesi ve dünya genelinde başarılı sporcuların yetiştirilmesi, eğitim kurumlarımızdaki beden eğitimi ve spor faaliyetleri ile gerçekleştirilmektedir. Ülke sporunun genel kaynağını oluşturan okullarımızda tüm bunların gerçekleştirilebilmesi, uygun bir spor ortamını gerekli kılmaktadır (Poyraz,1999).

Eğitim çok kapsamlı bir süreçtir (Morin,2003). Eğitim kurumlarındaki öğrencilerin küçümsenmeyecek kadar büyük bir bölümünün katıldığı sportif etkinlikler, beden eğitimi dersinin bir uzantısı ve tamamlayıcısı olduğu gibi genel eğitimin amaçlarının gerçekleşmesinde büyük bir değere sahiptir. Aynı zamanda eğitim kelime anlamı ile bireyin sosyalleştirilmesi ve topluma faydalı bir üyenin hazırlanmasını da içermektedir (Leif ve Rustin,1980).

Beden eğitimi ve spor birbirini tamamlayan ve birbirinden ayrı düşünülmemesi gereken iki kavramdır. İnsanın beden ve ruh sağlığını geliştirmek ve iradesini güçlü kılmak beden eğitimi ve sporun temel amaçlarından biri olduğu gibi aynı zamanda beden eğitimi ve spor ferdin keşfedilmemiş özelliklerini ve yaratıcı yönünü harekete geçiren önemli bir faktördür.

Sportif etkinlikler, bireylerin kendi yetenekleri çerçevesinde düzenli çalışmayı, üstün tekniği, estetiği, yarışmayı gerektiren bir uygulama olduğundan, öğrencinin kişilik görüntüsünü ve uyumunu etkilediği araştırmalarla kanıtlanmıştır (Şen,1994).

Okul spor organizasyonları, öğrencilerin ilgi ve gereksinimleri doğrultusunda beceri ve yeteneklerinin artmasını sağladığı gibi kendilerine düzenli ve programlı çalışma alışkanlığı da kazandırır. Öğrencinin, spor alanında kazanmış olduğu bilgi, beceri ve yetenekler; onun, boş zamanlarını en iyi şekilde değerlendirerek kötü alışkanlıklardan korunmasını sağlar. Kendine güven duygusunu geliştirdiği gibi toplum kurallarına uyumu, heyecanı, coşkuyu, dostluğu, birlik ve beraberlik duygusunu bir arada yaşatır.

Beden eğitimi ve spor faaliyetlerin yoğun olarak yaşandığı okullarımız, “Yaşama savaşımdan yılmayan mutlu çocuklar, sağlam, güçlü gençler, enerji ve sağlıklarını ileri yaşlara kadar sürdüren verimli orta yaşlılar, nihayet başkalarına muhtaç olmayan ihtiyarlardan meydana gelen” (Keten,1993) sağlıklı bir toplum yaratmakla birlikte kulüplerimizi besleyen, sporu zirveye götüren ve zirve sporunun en önemli temel kaynağını oluşturmaktadır.

Özellikle yakın gelecekte ülkenin idaresinde çeşitli görev ve sorumluluklar alıp söz sahibi olacak, sporu ileri seviyeye götürecektir üstün yetenekli gençlerin yetiştirilmesi, onların en iyi şekilde geleceğe hazırlanması, ülke çıkarları açısından üzerinde önemle durulması gereken bir konudur.

Türk sporunun temel kaynağını oluşturan okul sporlarını çeşitlendirerek geliştirmek, gençlerde yaygınlaştırıp yaşatabilmek için ilköğretim kurumlarında, okul içi ve okullar arası spor organizasyonlarının genel eğitimin amaçlarına uygun, verimli ve daha etkili yapılabilmesi, katılımın artırılması büyük önem taşımaktadır.

Buradan hareketle çalışmanın amacı Ankara ilindeki ilköğretim 2. kademedeki öğrencilerin ders dışı sportif faaliyetlere katılma ve katılmama nedenlerini tespit etmek ve sportif çalışma, yarışmalara katılımın artırılabilmesi için çözüm önerileri geliştirmektir.

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Satı AKGÜL, Mehmet GÖRAL, Mehmet DEMİREL, Ümit Doğan ÜSTÜN

GEREÇ VE YÖNTEM

Veri toplama aracı olarak geliştirilen anket, araştırmacı tarafından konu alanı uzmanlarının görüşü alınarak hazırlanmıştır. Anket, 18 sorudan oluşmaktadır. İlk 5 soru, katılımcıların demografik özelliklerine yöneliktir. Sonraki 13 soru, spora yönelmelerini ve spor etkinliklerine katılımlarını sağlayan etkenler ve ilgi duydukları halde spor yapmalarına engel teşkil eden faktörleri tespit etmek amacıyla sorulmuştur.

Veri toplama aracının geçerliğini tespit etmek için varimax dönüştürmesine göre yapılan Temel Bileşenler (Principle Component) Analizi uygulanmıştır. Açıklanan toplam varyans değeri %48,6'dır. Analiz sonuçları tek boyutu desteklemektedir ve madde ağırlıkları. 35 ve üzeri olan 13 madde kabul edilmiştir. Cronbach Alfa iç tutarlılık katsayısı ise. 72 olarak hesaplanmıştır.

Anket, tesadüfi örnekleme yöntemi ile seçilen İlköğretim 2. kademedeki 600 öğrenciye (300 erkek, 300 bayan) uygulanmıştır. Öğrencilerin beden eğitimi ve spor dersi saatinde, araştırmacı tarafından, anket, bizzat uygulanarak veri toplama işlemi 5 gün sürmüştür. SPSS paket programı kullanılarak, deneklerin farklı sorulara ait görüşleri önce yüzde ve frekans yöntemine göre değerlendirilmiş daha sonra bağımsız gruplarda T-testi yapılarak cinsiyet faktörüne göre görüşler arasında anlamlı bir fark olup olmadığı ve gelir düzeyi değişkenine göre katılımcıların görüşleri ANOVA testi ile α 0.05 seviyesinde karşılaştırılmıştır.

BULGULAR

Tablo 1. Katılımcıların Demografik Özelliklerine İlişkin Bilgiler

FAKTÖR	DEĞİŞKEN	f	%
Cinsiyet	Bayan	300	50
	Erkek	300	50
	Toplam	600	100
Yaş	12	162	27
	13	201	33.5
	14	159	26.5
	15 ve Üstü	78	13
	Toplam	600	100
Doğum Yeri	Köy	48	8
	Kasaba	6	1
	İlçe	201	33.5
	İl	339	56.5
	Diğer	6	1
	Toplam	600	100
Aile Aylık Gelir Durumu	0-450 TL	255	42.5
	451-750 TL	180	30
	751-1000 TL	81	13.5
	1001-1500 TL	48	8
	1500 TL ve Üzeri	36	6
	Toplam	600	100
Sportif Etkinliklere Katılım Durumu	Evet	351	58.5
	Hayır	249	41.5
	Toplam	600	100

Tablo 1’ de araştırmaya katılan ilköğretim öğrencilerinin kişisel bilgilerinin dağılımı verilmektedir. Verilere göre, örneklem grubunda yer alan öğrencilerin, % 50’sinin “Erkek” (N=300), % 50’sinin “Bayan” (N=300) olduğu görülmektedir. Araştırmada dört yaş aralığı kullanılmıştır. Örneklem grubunun yaş kategorileri değerlendirildiğinde %33.5 oranı ile 13 yaş grubunda yer alan ilköğretim öğrencileri yoğun olarak katılmış, %13 oranı ile 15 yaş grubunda yer alan ilköğretim öğrencilerinin en düşük oranda katılım yaptığı görülmektedir. Araştırmaya katılan öğrencilerin % 56.5’inin “İl” de doğduğu, %42.5’inin ailesinin aylık gelir düzeyinin “0-450 TL” aralığında olduğu ve %58.5’inin ders dışı sportif etkinliklere katıldığı ise ortaya çıkan diğer sonuçlardır.

Tablo 2. Katılımcıların Cinsiyetlerine Göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılma İlişkin Görüşleri (T-Testi)

Maddeler	Cinsiyet	N	\bar{X}	S	t	p
Ders dışı sportif çalışmaların yararlı olduğunu düşünüyorum.	Bayan	300	4.18	1.24	2.11	.035
	Erkek	300	3.95	1.41		
Spor yaparak okuldaki idareci ve öğretmenlerle ilişkilerimin artacağını düşünüyorum.	Bayan	300	3.26	1.57	-2.15	.032
	Erkek	300	3.52	1.37		
Sportif faaliyetlere katılarak boş zamanlarımı en iyi şekilde değerlendiriyorum.	Bayan	300	3.97	1.27	-1.26	.206
	Erkek	300	4.10	1.23		
Okulmda kapalı spor salonu olması sportif çalışmalarını olumlu etkiler.	Bayan	300	3.05	1.65	-3.05	.002
	Erkek	300	3.45	1.55		
Çalışmaların dışardan gelen antrenörler tarafından yapılması çalışmalarına katılmamda etkilidir.	Bayan	300	3.27	1.50	-5.09	.000
	Erkek	300	3.86	1.32		
Medyadaki programlar spora yönelenmede etkili olur.	Bayan	300	3.29	1.61	-2.72	.007
	Erkek	300	3.63	1.43		
Diğer ders öğretmenlerinden destek görememem sportif çalışmalarına katılmamamda etkili oluyor.	Bayan	300	2.83	1.55	-.948	.343
	Erkek	300	2.95	1.54		
Okulmda soyunma odalarının olmaması sportif çalışmalarına katılmamamda etkendir.	Bayan	300	2.97	1.63	-1.501	.134
	Erkek	300	3.17	1.63		
Çalışmaların düzensiz yapılması sportif çalışmalarına katılmamamda etkilidir.	Bayan	300	3.11	1.50	.489	.625
	Erkek	300	3.05	1.50		
Sağlık sorunlarının olması sportif çalışmalarına katılmamamda etkilidir.	Bayan	300	2.98	1.53	-.714	.475
	Erkek	300	3.07	1.54		
İstedğim branşa yönelik faaliyetlerin yapılmaması sportif çalışmalarına katılmamamda etkilidir.	Bayan	300	3.36	1.51	.499	.618
	Erkek	300	3.30	1.42		
İstedğim branşa ait tesis ve araç gereç olmaması sportif çalışmalarına katılmamamda etkilidir.	Bayan	300	3.17	1.53	-1.672	.095
	Erkek	300	3.38	1.54		
Boş vaktimin olmaması spor yapmamı engeller.	Bayan	300	3.00	1.70	-.529	.597
	Erkek	300	3.07	1.54		

Yapılan t-testi analiz sonuçlarına göre katılımcıların cinsiyetlerine göre ders dışı sportif etkinliklere katılmalarına bakıldığında “Ders dışı sportif çalışmaların yararlı olduğunu düşünüyorum.” [t(600) =2.11; p<.05], “Spor yaparak okuldaki idareci ve öğretmenlerle ilişkilerimin artacağını düşünüyorum.” [t(600) =-2.15; p<.05], “Okulmda kapalı spor salonu olması sportif çalışmalarını olumlu etkiler.” [t(600) =-3.05; p<.05], “Çalışmaların dışardan gelen antrenörler tarafından yapılması çalışmalarına katılmamda etkilidir.” [t(600) =-5.09; p<.05], “Medyadaki programlar spora yönelenmede etkili olur.” [t(600) =-2.72; p<.05] maddeleri arasında anlamlı bir farklılık gösterirken diğer maddeler arasında anlamlı bir farklılık ortaya çıkmamıştır. Başka bir anlatımla katılımcıların ders dışı sportif etkinliklere katılmalarına ilişkin görüşleri bu maddelerde cinsiyete bakılmaksızın benzer bulunmuştur.

**İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE
KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI**

Satı AKGÜL, Mehmet GÖRAL, Mehmet DEMİREL, Ümit Doğan ÜSTÜN

Tablo 3. Katılımcıların Aile Gelir Durumuna Göre Ders Dışı Sportif Etkinliklere Katılma İlişkin Görüşleri (ANOVA)

Maddeler	Sıra	Aylık Gelir	N	\bar{X}	S	F	P	Fark Tukey
Spor yaparak okuldaki idareci ve öğretmenlerle ilişkilerimin artacağını düşünüyorum.	1	0-450TL	255	3.32	1.46	3.632	.006	2-3*
	2	451-750TL	180	3.25	1.46			
	3	751-1000TL	81	3.81	1.48			
	4	1001-1500TL	48	3.19	1.57			
	5	1500 ve Üstü	36	3.92	1.47			
		Toplam	600	3.39	1.48			
Sportif faaliyetlere katılarak boş zamanlarımı en iyi şekilde değerlendiriyorum.	1	0-450TL	255	3.92	1.30	8.289	.000	1-5* 5-2* 5-3* 4-5*
	2	451-750TL	180	4.28	1.13			
	3	751-1000TL	81	4.19	1.13			
	4	1001-1500TL	48	4.19	1.25			
	5	1500 ve Üstü	36	3.08	1.40			
		Toplam	600	4.04	1.26			
Okuluma kapalı spor salonu olması sportif çalışmalarını olumlu etkiler.	1	0-450TL	255	3.05	1.61	4.472	.001	1-2* 1-3*
	2	451-750TL	180	3.48	1.56			
	3	751-1000TL	81	3.70	1.64			
	4	1001-1500TL	48	2.94	1.53			
	5	1500 ve Üstü	36	2.92	1.68			
		Toplam	600	3.25	1.62			
Çalışmaların dışardan gelen antrenörler tarafından yapılması çalışmalarına katılmamda etkilidir.	1	0-450TL	255	3.44	1.51	4.866	.001	1-3* 5-3*
	2	451-750TL	180	3.65	1.33			
	3	751-1000TL	81	4.11	1.46			
	4	1001-1500TL	48	3.38	1.28			
	5	1500 ve Üstü	36	3.08	1.46			
		Toplam	600	3.57	1.45			
Çalışmaların düzensiz yapılması sportif çalışmalara katılmamamda etkilidir.	1	0-450TL	255	2.95	1.52	5.140	.000	4-2* 5-2*
	2	451-750TL	180	3.42	1.46			
	3	751-1000TL	81	3.22	1.53			
	4	1001-1500TL	48	2.56	1.24			
	5	1500 ve Üstü	36	2.67	1.51			
		Toplam	600	3.08	1.50			
İstediğim branşa yönelik faaliyetlerin yapılmaması sportif çalışmalara katılmamamda etkilidir.	1	0-450TL	255	3.29	1.44	5.522	.000	1-5* 5-2*
	2	451-750TL	180	3.67	1.46			
	3	751-1000TL	81	3.07	1.52			
	4	1001-1500TL	48	3.25	1.45			
	5	1500 ve Üstü	36	2.58	1.27			
		Toplam	600	3.33	1.47			
İstediğim branşa ait tesis ve araç gereç olmaması sportif çalışmalara katılmamamda etkilidir.	1	0-450TL	255	3.41	1.50	3.413	.009	3-1* 3-2*
	2	451-750TL	180	3.42	1.58			
	3	751-1000TL	81	2.81	1.57			
	4	1001-1500TL	48	3.00	1.47			
	5	1500 ve Üstü	36	3.00	1.43			
		Toplam	600	3.28	1.54			
Boş vaktimin olmaması spor yapmamı engeller.	1	0-450TL	255	3.05	1.54	4.801	.001	5-2* 4-5*
	2	451-750TL	180	3.12	1.72			
	3	651-850	81	2.78	1.58			
	4	851-1050	48	3.69	1.50			
	5	1051 ve üzeri	36	2.25	1.56			
		Toplam	600	3.04	1.62			

Tablo 3'te yer alan bulgularda sadece aralarında anlamlı farklılık ortaya çıkan maddelere yer verilmiştir. Bulgulara göre katılımcıların gelir durumuna göre ders dışı sportif etkinliklere katılım durumlarına ilişkin yapılan istatistiksel analizde “Spor yaparak okuldaki idareci ve öğretmenlerle ilişkilerimin artacağını düşünüyorum.” [$F_{(4-595)}=3,632;p<0,05$], “Sportif faaliyetlere katılarak boş zamanlarımı en iyi şekilde değerlendiriyorum.” [$F_{(4-595)}=8,289;p<0,05$], “Okulumda kapalı spor salonu olması sportif çalışmaları olumlu etkiler.” [$F_{(4-595)}=4,472;p<0,05$], “Çalışmaların dışardan gelen antrenörler tarafından yapılması çalışmalara katılmamda etkilidir.” [$F_{(4-595)}=4,866;p<0,05$], “Çalışmaların düzensiz yaptırılması sportif çalışmalara katılmamamda etkindir.” [$F_{(4-595)}=5,140;p<0,05$], “İstediğim branşa yönelik faaliyetlerin yapılmaması sportif çalışmalara katılmamamda etkilidir.” [$F_{(4-595)}=5,522;p<0,05$], “İstediğim branşa ait tesis ve araç gereç olmaması sportif çalışmalara katılmamamda etkilidir.” [$F_{(4-595)}=3,413;p<0,05$], “Boş vaktimin olmaması spor yapmamı engeller.” [$F_{(4-595)}=4,801;p<0,05$] maddeleri arasında gelir durumuna göre anlamlı farklılıklar olduğu tespit edilmiş, anlamlı farklılıkların hangi maddelerden kaynaklandığını belirlemek için yapılan Tukey HSD çoklu karşılaştırma sonuçlarına ise tabloda yer verilmiştir.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan bu araştırmada, eğitim - öğretim çalışmaları sebebiyle öğrencilerin okul içi ve okul dışı sportif aktivitelere fazla zaman ayıramadıkları, okul içinde ya da toplu spor merkezlerinde imkânlar olsa bile müfredat programı sebebiyle spora ilginin azlığı görülmüştür.

Çeşitli okullar kazanmak gayesiyle hazırlanmaları için özel kurs, dersanelere devam etmesi, yüklü imtihan maratonuna hazırlanması, spora ayıracak zamanlarının olmaması, öğrencilerde spor merkezlerine, okul içi ve okullar arası spora olan ilgiyi azaltmaktadır. Fakat spor, çocuğun çok yönlü gelişmesinde ve sosyalleşmesinde önemli rol oynadığı için erken yaşlarda spora başlanması tavsiye edilmektedir (Kalkavan ve diğ., 2006).

Öğrencilerin ders dışı spor çalışmalarını engelleyen en önemli faktörler olarak sırasıyla; diğer derslerdeki başarımı olumsuz etkiler endişesini, okullarında duş alacak yerlerin olmayışını, bir üst eğitim kurumu imtihanlarına hazırlanmak zorunda olmalarından dolayı yeterince boş zaman bulamadıklarını, okullarında soyunma odalarının olmayışını, spor çalışmalarının düzenli yapılmayışını, ailelerinden yeterli desteği alamadıklarını, derslerindeki devamlılığa engel olmasını, sporculardan katılım için para toplanmasını belirttikleri ortaya çıkmıştır.

Öğrencilerin, ders dışı sportif faaliyetlerin yararına inandıkları ancak yeterli düzeyde spor yapacak ortam bulamadıkları tespit edilmiştir. Öğrencilerin çalışmalara başlama ve katılımında sırasıyla; arkadaşlarının ve sporcu öğrencilerin, beden eğitimi öğretmenlerinin, az düzeyde de olsa ailelerin, kulüplerin, okul idarecilerinin etkili olduğu ortaya çıkmıştır.

Ülkemizde her tür ve derecedeki okullarımızda eğitim gören 14 milyon öğrencinin, beden eğitimi ve spor izcilik, halk oyunları ve benzeri faaliyetler yolu ile eğitilmeleri, bugünkü eğitim anlayışının vazgeçilmez ve en önemli prensiplerinden biri olmalıdır (M.E.B., O.B.E.S.İ.D, 1993).

Ders dışı etkinliklerin uygulanmasında, okul yöneticilerinin sahip oldukları hayat, eğitim ve meslek felsefeleri önemli bir yer tutar. Bu felsefe yöneticilerin düşüncelerini oldukça etkiler. Bu sebeple bir kısım yönetici, ders dışı etkinliklere büyük destek verirken, imkan yaratıp uygulanmasını gerçekleştirirken, bir kısım yönetici ise; bu etkinlikleri zaman alıcı, kaynakları boşa harcayıcı, disiplini gevşetici... v.b. faaliyetler olarak görmektedir (Kalkavan ve diğ., 2006).

Öğrencilerin spor yaşamlarında özellik arz eden konular olarak; sağlık kontrolünün yapılması, düzenli antrenman yapabilme, faaliyetler sonunda duş alma, mevsime uygun spor malzeme ihtiyacı, etkinliklere uygun beslenme, yeterli uyku ve dinlenme ihtiyacı, derslerine hazırlanarak, spor organizasyonlarına bağlı olarak spor müsabakalarına

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Satı AKGÜL, Mehmet GÖRAL, Mehmet DEMİREL, Ümit Doğan ÜSTÜN

özel zaman ihtiyacı, vb. gibi durumlar ortaya çıkmaktadır. Dersleriyle birlikte sporu da başarıyla sürdürebilmeyi hedefleyen sporcu öğrencilerin bedensel, psikolojik ve sosyal gelişim özelliklerinin spor branşında uygun düzeyde bulunması gerekir (Özmen,1979).

Öğrencilerin beklentileri, ilgi, istek, bilgi ve becerileri, cinsiyetleri, yaşları, buldukları ortam göz önünde bulundurularak beden eğitimi ve sportif etkinliklerin çekici hale getirilerek özendirilecek şekilde verilmesi büyük önem kazanmaktadır.

Öğrencilerin sporu sevmeleri ve becerilerinin gelişmesi, ömür boyu spor yapma alışkanlığı kazandırılıp aynı zamanda ülke sporunu elit düzeyde kalkındırılması isteniyorsa yukarıda sayılan özellikler göz önünde bulundurulmalıdır.

Okullarımız bireyi sadece yaşamı kazanması için eğitmez, aynı zamanda kişileri hayatta yaşamaya da hazırlar. Özellikle ders dışı zamanlarda boş zamanı kullanmakta gereksinim duyulan tüm becerileri vermek ve geliştirmek için en ideal yer okullardır. Öğrencilerin sorumluluk alma, birlik ve beraberlik içinde çalışabilme, dostluk ilişkilerini geliştirme, dinlenme, eğlenme, sosyal ilişkilerini genişletme, her şeyden önemlisi kendilerini ve çevreyi tanıma imkânlarını boş zaman faaliyeti olarak uğraşacakları okullarında sporla elde edeceklerdir.

Spor yapabilmek için eğitim kurumlarında resmi ve özel kuruluşlarda, serbest çalışan ve okuyan kişilerin spor yapmaya ayırabilecekleri zamanların olması gereklidir. Yoğun bir çalışma temposunda, yüklü bir eğitim öğretim programında günümüzde öğrencilerin bir üst kuruma hazırlanmak düşüncesiyle dersanelere giderek bir yarış atı gibi koşturdukları bir ortamda, spora katılımın yeterince sağlanması düşünülemez. Spora gönüllü katılım ise, büyük ölçüde ekonomik durumun iyi olmasından dolayı kazanılan boş zamanları değerlendirme ile ortaya çıkmaktadır. Kişiler normal yaşamını devam ettirebilecek ekonomik gelire sahip oldukları sürece spora daha fazla zaman ayırma fırsatı bulacaktır (Suveren,1991).

Öğretim kurumlarında yapılan beden eğitimi ve spor etkinliklerinin daha etkin ve yaygın duruma getirilmesinde, beden eğitimi öğretmenin özverili çalışmaları, öğrenci sporcuların boş zamanlarında istekli katılımı, okul yöneticilerinin de spora bakış açısı, tutumu ve yaklaşımları önem arz etmektedir. Aslan ve diğerlerinin (2002) Kocaeli bölgesinde yaptıkları bir araştırmada, “beden eğitimi öğretmenin öğrencileri spora yöneltmedeki etkisini” %43.40 oranında tespit etmiştir (Aslan ve diğ.,2002)Ayrıca Çolakoğlu'nun (2004) Sporun Topluma Yaygınlaştırılması Açısından Okul Sporları” isimli çalışmasında da okul sporlarının önemine değinilmiş ve özellikle beden eğitimi öğretmenlerinin bu konuda öğrencilere destek olması gerektiği belirtilmiştir (Çolakoğlu, 2004).

Bazı spor branşlarının diğerlerine göre daha fazla gelişmesi sosyal çevrenin taşıdığı özelliklerden kaynaklanmaktadır. Sosyal çevre olarak düşünebileceğimiz; okul, aile, işyeri ve insan tarafından işlenmiş, değerlendirilmiş olan fiziki çevre şartları, sportif faaliyetlerin hangi branşlarda yoğunlaştığına ışık tutmaktadır. Dağlık olmayan bir çevrede, dağ ve kış sporlarının gelişmesini beklemek mümkün değildir. Aynı şekilde okul, aile ve iş yerinde kabul görmeyen bir faaliyetin toplumda yaygınlaşması güçtür. Eğer yaşanan sosyal çevrede sosyal grup faaliyetleri gelişmemişse, dışa kapalı homojen bir sosyal yapı varsa, sosyal değişme yavaş ve yetersiz ise sportif faaliyetler de arzu edilen seviyeye çıkmayacaktır (Erkal, 1986).

Aile yapısı, nicelikleri, anne ve babanın eğitim seviyeleri ile anne-baba-çocuk ilişkilerinin yapısı ve çocuk yetiştirme anlayışı; öğrencilerin boş zaman faaliyetlerini aile kurumu aracılığıyla öğrenmesini ve katılımını sağlar (M.E.G.S.B., 1998). Aile, çocuğun gelişmesinde etkili olduğu kadar ona ilk gelişim ve deneyim fırsatlarını hazırlaması açısından okul başarısında da etkili olan önemli bir kurumdur (Yavuzer,1983). İlk eğitim gibi spor sevgisinin de çocuğa ailede verilmelidir. Örneğin; anne-baba, okul yaşından önce, çocuklarının elinden tutup spor salonlarına, yarışmalara, maçlara götürebilmelidir. Çocuklarını önce izleyici olarak spora motive etmeli, spor yapan

akran grupları izletilerek kendilerinin de sportif çalışma yapabileceği konusunda cesaret vermelidir. Çocuk, küçük yaşta spora yönlendirilmeli ve spor faaliyetleri okul döneminde de devam ettirilmelidir. Aileler çocuklarının derslerinden geri kalacağı düşüncesiyle spordan uzaklaştıracaklarına, onların günlük hayatlarını iyi organize etmeyi, zamanlarını israf etmeden faydalı amaçlarla kullanmayı öğretmelidirler. Böylece ders, spor, dinlenmek, eğlenmek için zamanını iyi ayarlayan çocuk ve gençler hem derslerinde hem de spor faaliyetlerinde başarılı olabilecektir. Dolayısıyla ailelerin spora bakış açıları da daha olumlu olacaktır (Hergüner,1991).

Her türlü spor organizasyonları, gelişen kitle haberleşme araçları vasıtasıyla istenildiğinde anında izlenebilmektedir. Milyonlarca kişinin bu olayları izlemesinin, spora olan ilginin artmasında yaptığı olumlu etki çok büyüktür (Suveren,1991). Basın ve yayın organları, kamuoyunun görüşlerini yöneticilere ve yönetime aktararak yönetim üzerinde de dolaylı veya dolaysız yollarla kamuoyunun etkisini ve denetimini sağlarlar. Kamuoyunun görüş ve düşüncelerine, bütün alanlarda olduğu gibi spor alanında da hem yönetim hem de yöneticiler büyük önem vermektedirler (Demirci,1986). Basında ve TV programlarında futbol alanına daha fazla yer verilmektedir. Oysa spor yalnızca futbol değildir. Diğer spor dallarına da gerekli önem verilerek sporun nerede, nasıl yapılacağına rehberlik edecek, halkı ve gençleri spora teşvik edecek bilimsel içerikli eğitici programlara, spor branşlarında denge kurularak yer verilmelidir.

ÖNERİLER

Okullarda spor çalışmalarını düzenli ve başarıyla sürdüren beden eğitimi öğretmenlerinin mutlaka ödüllendirilmesi sağlanmalıdır. Bu, okullardaki sporun yaygınlaştırılıp geliştirilmesi açısından çok önemli bir husustur. Başarı sadece kupa, şilt kazanmak değildir. Bir çok öğrenciyi sporun içine çekip onları aktif hale getirebilmek, sportif antrenman ve çalışmaların yaptırılıp yarışmalara katılabilmek, okul içi spor müsabakalarının organize edilmesini sağlamak, okulun diğer sosyal kültürel etkinliklerini düzenli sistematik gerçekleştirebilmesi de bir başarı olarak kabul edilmelidir.

İlköğretimden itibaren sporcu öğrenciler planlı ve programlı bir şekilde takip edilerek bir sonraki kaydolduğu okullara bildirilerek spordaki devamlılığı sağlanmalıdır.

KAYNAKLAR

ASLAN, M. F., BAŞARAN, Z., (2002). Kocaeli Bölgesi İlköğretim Okullarında Okuyan Öğrencilerin Spora Yönelmelerinde Ailenin, Beden Eğitimi Öğretmeni ve Çevrenin Etkileri. 7. Uluslar arası Spor Bilimleri Kongresi, 27-28 Ekim, Antalya.

ÇOLAKOĞLU, T. (2004). Sporun Toplumaya Yaygınlaştırılması Açısından Okul Sporları (Beden Eğitimi Öğretmenlerinin Görüşleri Üzerine Bir Araştırma). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Beden Eğitimi ve Spor Anabilim Dalı, Doktora Tezi, Ankara.

DEMİRCİ, N. (1986). Sporda Yönetim-Teşkilatlanma ve Organizasyonlar. M.E.G.S.B., B.T.S.G., Yayın No:35, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

DEMİREL, M., KALKAVAN, A., ÖZDİLEK, Ç., ERSOY, A., YAPICI, A., K., EYNUR, B., R. (2006). Beden Eğitimi ve Spor Bölümü Öğrencilerinin Mesleki Eğitimle İlgili Görüş ve Önerileri. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, 3-5 Kasım, Muğla.

ERKAL, M.,E. (1986). Sosyolojik Açıdan Spor. Milli Eğitim Gençlik Bakanlığı, B.T.S.G. Müdürlüğü Yayın No:30, Milli Eğitim Basımevi, Ankara.

İLKÖĞRETİM ÖĞRENCİLERİNİN OKUL İÇİ VE OKULLAR ARASI SPORİF ETKİNLİKLERE KATILMA NEDENLERİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN ARAŞTIRILMASI

Satı AKGÜL, Mehmet GÖRAL, Mehmet DEMİREL, Ümit Doğan ÜSTÜN

GÖRAL, M., DEMİREL, M., ÖZKAN, H. (2006). Kütahya İlindeki Resmi ve Özel Eğitim Kurumlarındaki Okul Yöneticilerinin Ders Dışı Etkinliklere Bakışı ve Karşılaştıkları Sorunların İncelenmesi ve Deđerlendirilmesi. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, 3-5 Kasım, Muğla.

HERGÜNER, G.(1991). Çocuğun Spora Yönelmesinde Ailenin Rolü ve Önemi. On Dokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, Sayı:6,Samsun.

KALKAVAN, A., YÜKSEL, O., YAPICI, A., K., ŞENTÜRK, A., EYNUR, A. (2006). Küçük ve Yıldız Basketbolcuların Fiziksel, Biyomotorik ve Antropometrik Özelliklerinin Araştırılması. 9. Uluslararası Spor Bilimleri Kongresi, Bildiri Kitabı, 3-5 Kasım, Muğla.

KETEN, M. (1993). Türkiye’de Spor (İkinci Baskı). Polat Ofset, İstanbul.

LEIF, J., RUSTIN, G. (1980). Genel Pedagoji (Çeviri:Nejat Yüzbaşıoğulları). Milli Eğitim Basımevi: İstanbul.

M.E.B., O.B.E.S.İ.D. Başkanlığı (1993). Sosyal ve Kültürel Faaliyetler. Milli Eğitim 70.Yıl Özel Sayısı, Sayı:125,Milli Eğitim Basımevi, İstanbul.

M.E.B., O.B.S.İ.D. Başkanlığı (1998). 1997-1998 Öğretim Yılı İlköğretim Kurumları Ortaöğretim Kurumları Spor Şubesinin Faaliyet Sonuçları Raporu’ndan Alınan İstatistikler. Ankara.

M.E.G.S.B. (1998). Gençliđin Serbest Zaman Faaliyetleri Komisyon Raporu. I.Gençlik Şurası,24-28Ekim,Ankara.

MORIN, E. (2003). Geleceđin Eğitimi İçin Yedi Bilgi (Çeviri:Hüsnu Dilli). İstanbul Üniversitesi Bilgi Yayınları, İstanbul.

ÖZMEN, Ö. (1979). Çağdaş Sporda Eğitim Üçgeni. Ankara.

POYRAZ, A. (1999). Ortaöğretim Kurumlarında Ders Dışı Sportif Faaliyetlerin Organizasyonu Katılım Sorunları ve Çözüm Yolları Üzerine Bir Araştırma (Afyon il örneği). Gazi Üniversitesi, Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.

SUVEREN, S. (1991). Sporu Teşvik Eden Ekonomik ve Sosyal Faktörler Gazi Üniversitesi. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi,Beden Eğitimi ve Spor Özel Sayısı, Cilt:7,Sayı:1,G.Ü.Teknik Eğitim Fakültesi Matbaası,Ankara.

ŞEN, H. (1994). Sportif Etkinliklerde Bulunan (Sporcu) Lise Öğrencileriyle Bulunmayanların Uyum Düzeylerinin Karşılaştırılması. Eğitim Kurumlarında Beden Eğitimi ve Spor II. Ulusal Sempozyumu 16-18 Aralık, M.E.B., O.B.E.S.İ.D. Başkanlığı Yayını,Milli Eğitim Basımevi,Ankara.

TAŞMEKTEPLİGİL, Y., YILMAZ, Ç., İMAMOĞLU, O., KILCIGİL, E. (2006). İlköğretim Okullarında Beden Eğitimi Ders Hedeflerinin Gerçekleşme Düzeyi. Spor metre, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Dergisi, IV, (4), 139-147. Ankara.

YAVUZER, H. (1983). Çocuğun Duygusal ve Toplumsal Gelişiminde Ailenin Rolü. Aile ve Çocuk, Ankara.

